

познавательная активность, а доминирует стремление к примитивным индивидуальным контактам, что, в свою очередь, не способствует усвоению ребенком культурных достижений человечества и его полноценной ориентации в окружающем мире.

Ключевые слова: психическая депривация, межличностные отношения, отношение к себе, общение, сотрудничество.

Devis L. A. Psychological features of development of positive relation to itself and others of boarding-school pupils. Analyzing the development of communication and the relationships between children in boarding schools, psychologists pay attention to significant deviations that occur in the earliest stages of ontogeny. The researchers assert that experience of communication is the main source that influences children and forms their attitude to the other people and themselves.

Monitoring at boarding schools indicates a great need for communication and adults' friendly attitude to them adults. Analyzing the characteristics of communication and interaction of children with adults psychologists mention that children who are brought up in an orphanage differ in the development of communication with children who are brought up in the family.

First of all, the orphans communicate quite differently with people they show increasing interest than children in adult family, but they are characterized by reduced activity in communicating with adults, by primitive desire to individual contacts, by poorly developed an interest in business cooperation. Business cooperation between a child and adult is very necessary to be analysed. Psychologists say that almost no child has a desire to work with adults, the desire to do something with him. Children are not trying to attract attention to his toys, to study them, to ask cognitive questions. During reading activity the orphans practically do not show any interest, they do not ask questions, do not express their points of view.

Thus, the emerging commitment to adult and failure to establish a boarding productive cooperation and communication with people shows the child does not develop the desire to follow the steps of adults as a model, promoting the absorption of child's cultural achievements of mankind and its orientation in the environment.

Keywords: domestic co-operational deprivation, affect-personality relations, relation to itself, intercourse, collaboration.

Відомості про автора:

Девіс Лариса Анатоліївна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології Донбаського державного педагогічного університету, м. Слов'янськ, Україна. Тел. 0956972399, email: danks@ukr.net

Статтю подано до друку 29.01.2018.

УДК: 159.922.73:373.3

© М. М. Лук'яненко, 2018

М. М. Лук'яненко (м. Київ)

РОЗВИТОК ЦІННІСНОЇ СФЕРИ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Лук'яненко М. М. Розвиток ціннісної сфери молодшого школяра. У статті відображені результати теоретичного аналізу проблеми формування ціннісних орієнтацій молодшого школяра. Висвітлено психологічну сутність і співвідношення понять «цінності» та «ціннісні орієнтації», проаналізовані умови формування ціннісних орієнтацій та їх місце у структурі особистості молодшого школяра. В центрі уваги автора, знаходиться висвітлення проблеми генезиси ціннісної сфери особистості та визначення чутливого періоду для її

становлення. У роботі відображена динаміка розвитку ціннісних орієнтацій дітей молодшого шкільного віку.

Ключові слова: цінність, ціннісні орієнтації, особистість, формування цінностей, молодший школяр, провідна діяльність, новоутворення, сенситивність, інтеріоризація, екстеріоризація.

Постановка проблеми. Соціально-економічні та політичні особливості розвитку українського суспільства, бурхливий розвиток науки і техніки, а також реформування системи освіти та виховання призводить до зміни системи цінностей як у дорослого населення, так і у дітей. У зв'язку з цим актуальним є вивчення ціннісної сфери сучасних молодших школярів.

Ціннісна сфера особистості привертає особливу увагу дослідників в силу своєї значущості для розуміння тих психологічних змін, що відбуваються в процесі дорослішання сучасних дітей і підлітків. Незважаючи на великий дослідницький інтерес до проблеми цінностей, залишаються невирішеним питання генезиси ціннісної сфери особистості та визначення сенситивного періоду для її становлення, що і зумовило вибір теми даної публікації.

Аналіз наукових досліджень. Ціннісна сфера особистості, її роль у життєдіяльності людини ґрунтовно досліджена у філософії і соціології (Сократ, Платон, Аристотель, С. Анісімов, М. Бобнева, А. Здравомислов, О. Зотова, П. Смирнов, В. Тугаринов, Л. Фоміна, В. Ядов та ін.), у вітчизняній та зарубіжній психології (Б. Ананьєв, Г. Залеський, З. Карпенко, Д. Леонтєв, А. Маслоу, В. М'ясищев, К. Роджерс, М. Рокіч, С. Рубінштейн, В. Франкл, Е.Фромм та ін.) [4]. У роботах цих вчених розглядаються різні аспекти вивчення проблеми ціннісної сфери: розглядається її структура і види, особливості становлення тощо.

Метою статті є теоретично проаналізувати розвиток ціннісної сфери дітей молодшого шкільного віку.

Виклад основного матеріалу та результати дослідження. Цінність – це поняття, за допомогою якого характеризується особистісно значущий смисл для індивіда певних предметів, явищ або станів, котрі забезпечують йому чи певній спільноті психічну рівновагу та задоволення; це суб'єктивно зацікавлене ставлення особистості до предметів, процесів, явищ, інших людей. Дослідники проблеми стверджують, що цінності є вищим рівнем прояву людських потреб. Вони виступаючи одним із найважливіших особистісних утворень, виражають свідоме ставлення людини до соціальної дійсності й у цій своїй якості визначають широку мотивацію її поведінки та впливають на всю її життєдіяльність. Цінності є світоглядними, ідеологічними орієнтирами, що визначають сенс, зміст та цілі життя особистості. Система цінностей утворює внутрішній стрижень культури, духовну квінтесенцію потреб та інтересів індивідів і соціальних спільнот [2].

Цінності кожної людини формуються під безпосереднім впливом на неї їх носіїв: членів сім'ї, друзів, педагогів, засобів масової інформації, культури, мистецтва, громадських та політичних організацій тощо. У процесі практичної діяльності, під час соціалізації особистість засвоює ту систему цінностей, яку транслює їй суспільство, тобто інтеріоризовані цінності суспільства екстеріорізуються і знаходять своє вираження в ціннісних орієнтаціях особистості.

Поняття «ціннісні орієнтації» з'явилося в зарубіжній психології в 40-х роках минулого століття, а на початку 60-х років - у вітчизняній психології. Ціннісні орієнтації трактуються як «відносно стійкі, соціально обумовлені, вибіркові ставлення людини до сукупності, матеріальних і духовних спільних благ та ідеалів, які розглядаються як предмети, цілі або засоби для задоволення потреб життєдіяльності особистості» [7, с.120].

У процесі прийняття цінностей суспільства особистістю відбувся перехід цінностей із суспільних орієнтирів у цінності, суб'єктивно значущі для особистості. Суспільні цінності, котрі

набули для особистості суб'єктивної значущості, стають міцним підґрунтям для розвитку її потреб, мотивів, інтересів та багатьох інших внутрішніх спонук її поведінки і діяльності. Можна стверджувати, що цінності мають двополярну природу – вони соціально обумовлені, з одного боку, але, з іншого – вони індивідуальні, тому що, сама людина активна в їх прийнятті.

Формуючись у процесі засвоєння людиною соціального досвіду, ціннісні орієнтації виступають як соціально-психологічні утворення, які виявляються у її потребах, цілях, мотивах, інтересах, ідеалах, переконаннях, настановах та багатьох інших психічних явищах.

Сформована система цінностей особистості прагне до самозбереження. Проте це зовсім не означає, що ціннісні орієнтації особистості, один раз сформувавшись залишаються незмінними. Їх засвоєння та зміна відбувається протягом усього життя людини. «Синтез фрагментарних вражень, розрізненого досвіду поведінки і діяльності, який дає загальну шкалу цінностей, відбувається протягом усього життя, але відомо, що найбільш інтенсивно він відбувається в дитячі роки» [5, с. 27]. Адже людина не народжується вже з готовими цінностями, в процесі онтогенезу у неї постійно змінюються потреби (одні породжують інші), цілі, мотиви, інтереси, що зумовлюються новим набутим досвідом. Завдяки цьому постійно змінюються і ціннісні орієнтації особистості, що є цілком об'єктивним і закономірним процесом [3].

Як вже було зазначено, процес формування ціннісних орієнтацій відбувається в процесі онтогенезу, але саме оформлення цінностей в «психологічну систему», на думку Л. Виготського, відбувається в період раннього юнацького віку, однак початковий етап свого становлення дана система зазнає в період дошкільного віку. Якщо прийняти до уваги ідею О. Леонтьєва про те, що періодом початкового фактичного становлення особистості є дошкільний вік, то є очевидним, що дана вікова сходинка може бути розглянута як початкова і в побудові особистістю системи цінностей [8]. Підсумовуючи погляди різних дослідників на проблему розвитку ціннісної сфери особистості і спираючись на загальноприйнятну періодизацію вікового розвитку, можна стверджувати, що найбільш продуктивним та чутливим періодом для розвитку цінностей є молодший шкільний вік, коли інтенсивно відбувається соціалізація індивіда.

Молодший шкільний вік - це період, коли відбувається процес подальшого інтенсивного розвитку і формування індивідуально-психологічних і соціально-моральних якостей особистості. Ґрунтуючись на дослідженнях Л. Виготського та Л. Божович, ми вважаємо, що чутливість молодшого шкільного віку щодо присвоєння цінностей, обумовлена такими віковими особливостями як: довільність психічних явищ, внутрішній план дій, свідомо поставлена мета досягнення успіхів і вольова регуляція поведінки; здатність до узагальнення переживань, рефлексія, інтенсивне формування моральних почуттів, безмежна довіра дорослим, почуття компетентності, домінування пізнавальних потреб, що розвиває самосвідомість, здатність до розмежування гри і праці, виділення праці (у тому числі і навчального) в самостійну, відповідальну діяльність [1; 3]. Суттєвою ознакою психічного розвитку дитини молодшого шкільного віку є подальше формування самосвідомості, яке виявляється у диференціації її внутрішньої структури, ускладненні змістовного наповнення та зміні функціональної ролі у процесах регуляції та саморегуляції. У структурі самосвідомості дитини молодшого шкільного віку формується три провідні компоненти: образ «Я», самооцінка та ціннісні орієнтації, які пов'язані між собою, але ще недостатньо узгоджені [6].

Становлення особистості молодшого школяра, у більшій мірі, відбувається під впливом тих нових відносин, у які вступає дитина, приходячи у школу. З'являється новий вид провідної діяльності – навчання, формуються нові відносини з дорослими (вчителями) і однокласниками. Під впливом навчання починається перебудова всіх пізнавальних процесів. Як стверджує Р. Немов, в молодшому шкільному віці закріплюються і розвиваються основні пізнавальні процеси:

сприйняття, увага, пам'ять, уява, мислення і мовлення [9, с. 56]. Д. Ельконін зазначав, що навчальна діяльність є суспільною за своїм змістом, тому що у ній відбувається засвоєння усіх надбань культури та науки, нагромаджених людством, а отже і цінностей, суспільних за своїм сенсом. Вона здійснюється шляхом включення молодшого школяра в цілу систему колективів (загальношкільного, класного). У молодшого школяра формуються елементи соціальних почуттів, виробляються навички соціальної поведінки (колективізм, відповідальність за вчинки, товариство, взаємодопомога та ін.). Саме тому молодший шкільний вік є найбільш сприятливим періодом для розвитку якостей особистості та ціннісних орієнтацій [10, с. 168].

Вступ дитини до школи, зміна провідної діяльності, перехід до системи шкільного навчання і виховання є важливим і складним процесом, який супроводжується змінами ціннісних орієнтацій особистості молодшого школяра. Розвиток ціннісної сфери особистості молодших школярів багато в чому є проекцією цінностей суспільства, в якому росте і розвивається дитина, вони мають досить розвинену свідомість і рефлексію, тому процес присвоєння норм, ідеалів і цінностей дорослого світу відбувається завдяки оцінці дорослим тих чи інших вчинків, що здійснюються дитиною.

Розвиток теоретичного і словесно-логічного мислення, довільної уваги і пам'яті створюють умови для оволодіння науковими поняттями, що дозволяє дитині засвоювати різноманітні знання про навколишнє середовище, суспільство і їх взаємодію, а також встановлювати логічні зв'язки між поняттями, причинами і наслідками, пояснюючи ті чи інші явища. При цьому дитина не тільки привласнює існуючий в суспільстві досвід в готовому вигляді, а й опановує прийоми самостійного оволодіння знаннями, що є базою для формування когнітивного компоненту ціннісної сфери.

Ставлення до навколишнього світу, насамперед, проявляється у молодшого школяра у його пізнавальній сфері, але у той же час все більшого значення починає набувати поведінковий компонент. Навчання в школі дає можливість включення дитини у різноманітну практичну, соціально значиму діяльність, через яку вона освоює нагромаджений суспільством досвід, в діяльності проявляються її знання і поведінкові навички. Тому тільки активна практична діяльність призводить до можливості розвитку поведінкового компонента ціннісної сфери.

У розвитку ціннісних орієнтацій важливу роль відіграють емоції, які мають нероздільний зв'язок з цінностями, немає ціннісного ставлення до чого-б то не було без емоційної складової. Угорський філософ П. Хайду зазначає: «... за відсутності емоційної оцінки і переживання знання, індивіди прийматимуть позитивні цінності тільки на словах, на вербальному рівні» [12, с. 162]. З моменту, коли дитина пішла в школу, її емоційний розвиток більше, ніж раніше, залежить від того досвіду, який вона здобуває поза домівкою. Молодші школярі дуже емоційні, це позначається в тому, що сприйняття, уява, розумова діяльність, поведінка молодших школярів зазвичай забарвлені емоціями. Цей вік є дуже сприятливим періодом для розвитку естетичного смаку і розвитку естетичних почуттів. Почуття є одним зі складових компонентів у формуванні цінностей та ціннісних орієнтацій [12].

Сенситивним періодом для формування ціннісної сфери є молодший шкільний вік, коли виділяються особисті цінності, відбувається їх емоційне переживання, усвідомлення, закріплення у діяльності, закладається та формується ієрархічна структура ціннісних орієнтацій, що справляє визначальний вплив на спрямованість особистості, її соціальну позицію [2].

Якщо розглядати розвиток ціннісних орієнтацій у молодших школярів поетапно, то найбільш динамічний процес становлення ціннісних орієнтацій, за дослідженнями В. Сайко, відбувається в 6 років. Особливе значення у їх становленні мають перехідні періоди онтогенезу. В ці періоди відбуваються найбільш інтенсивні зміни компонентів ціннісних орієнтацій, а головне

– з'являються нові тенденції їх розвитку. Між 6-7 роками відбувається значний розвиток найважливіших компонентів ціннісних орієнтацій. У 7-річних дітей значно активніше, ніж у 6-річних, проявляються ціннісні орієнтації на суспільно-корисну працю. При переході дитини з дошкільного до молодшого шкільного віку, коли об'єктивно задаються зразки поведінки, вона усвідомлює соціальні очікування й орієнтується на хорошу поведінку. Але дитина в цей період ще не сприймає зразки поведінки як соціальну необхідність, не усвідомлює їх соціальної значущості. Вони ще виступають для неї як індивідуальні цінності, будучи лише окремими компонентами, ціннісних орієнтацій що розвиваються. При відсутності істотних відмінностей у ціннісних орієнтаціях 8 - 9 - річних дітей у 10 років вже відбувається якісний стрибок в ціннісних орієнтаціях дитини як в системі взаємовідносин, ставлення до інших людей, до спільної справи, так і в різних видах діяльності, оцінці явищ дійсності [11].

Новий рівень розвитку соціальної активності дитини, що відображається в особливостях її ціннісних орієнтацій, відзначається в період переходу від молодшого шкільного до підліткового віку. В цей час відбувається усвідомлення дитиною себе як індивідуальності, її ціннісні орієнтації уже складаються в більш розширену, складну і стійку систему. Зміст її ціннісних еталонів розширюється, стає індивідуальним і диференційованим. Ціннісні орієнтації починають складатися в більш розширену, складну і стійку систему, що визначає становлення активної життєвої позиції дитини [2].

Висновки. Ціннісна сфера є найважливішою складовою характеристикою особистості і основним показником її становлення. Ступінь розвиненості цінностей, особливості їх становлення дозволяють судити про рівень розвитку особистості її цілісності. Система цінностей утворює внутрішній стрижень культури, духовну квінтесенцію потреб та інтересів індивідів і соціальних спільнот. Вона має соціальну основу, тому що присвоюється в процесі соціалізації особистості і поступово входить в її психологічну структуру у формі її особистих цінностей, які в процесі інтеріоризації виявляються у ціннісних орієнтаціях та індивідуальну основу, адже особистість сама визначається у прийнятті або відхиленні цінностей, які є притаманні суспільству.

Ціннісні орієнтації є найважливішою характеристикою особистості людини, оскільки визначають її ставлення до навколишнього світу і діяльності. Формування ціннісних орієнтацій особистості тривалий і складний процес, якій відбувається протягом усього життя людини. Формуватися вони починають в дошкільному віці, але сенситивним періодом для їх становлення є молодший шкільний вік. Це насамперед пов'язано із засвоєнням учнями соціальних цінностей, правил, норм, розвитком рефлексії, а також включенням дітей у навчальну діяльність. У молодшому шкільному віці відбувається інтенсивне привласнення цінностей суспільства, вони визначають особливості і характер відносин дитини з навколишньою дійсністю і тим самим певною мірою детермінують особливості її поведінки. Ставлення до цінностей у молодшого школяра досить суб'єктивне та емоційно забарвлене, воно ще не має тих розвинених форм, які є у старших школярів, але саме у них вже мають місце ті початки цінностей, ідеалів і прагнень, які виникають і розвиваються обумовлюючи розвиток особистості.

Література

1. *Божович Л.И.* Личность и ее формирование в детском возрасте / Л.И. Божович. – Санкт-Петербург: Питер, 2009. – 398 с.
2. *Бондарчук О.І.* Соціально-психологічні чинники мотивації професійного вдосконалення особистості керівних кадрів освіти: наук. –метод. посібник / О.І.

- Бондарчук, М.Й. Боришевський, В.А. Семиченко, та ін. – К.: Логос, 2005. – Розд. 2. – С. 38–87.
3. *Выготский Л.С.* Педагогическая психология / Выготский Л.С. [ред. В.В. Давыдов]. – Москва: Педагогика, 1991. – 480 с.
 4. *Даргужиева С.М.* Формирование ценностных ориентаций в младшем школьном возрасте [Электронный ресурс] / С.М. Даргужиева, Э.К. Абдираимова // Научно-методический электронный журнал «Концепт». – 2016. – Т. 50. – С. 77–83. – Режим доступа: <http://e-koncept.ru/2016/76659.htm>.
 5. *Кирьякова А.В.* Ориентация школьников на социально-значимые ценности: дис. ... д-ра пед. наук / А. В. Кирьякова. – Санкт-Петербург, 1991. – 407 с.
 6. *Кормило О.* Вивчення ціннісної сфери молодшого школяра як суб'єкта учбової діяльності в умовах сучасної початкової освіти / О. Кормило // Психологія особистості. – 2013. – № 1. – С. 121–129.
 7. *Краткий психологический словарь-хрестоматия* / под ред. К.К. Платонова. – М., 1974. – 134 с.
 8. *Леонтьев А. Н.* Проблемы развития психики / А.Н. Леонтьев. – М.: МГУ, 1979. – 575 с.
 9. *Немов Р.С.* Психология / Р.С. Немов. – М: Владос: Просвещение, 1994. – Т.2. – 496 с.
 10. *Остапенко Г.С.* Психологическая диагностика и психолого-педагогическое сопровождение становления личностного опыта младших школьников / Г.С. Остапенко, Г.В. Самусева // Мир психологии. – 2008. – №3. – с.167–171.
 11. *Сайко В.Д.* Ценностные ориентации детей при переходе в младший школьный и подростковый возраст / В.Д. Сайко // Вопросы психологии. – 1986. – №2. – С. 67–74.
 12. *Титаренко А. И.* Моральные ценности и личность / А. И. Титаренко, Б. О. Николаичев. – Москва: МГУ, 1994. – 176 с.

Транслітераційний переклад літературних джерел

1. *Bozhovich L.I.* Lichnost i yeie formirovanie v detskom vozraste / L.I. Bozhovich. – Sankt-Peterburg: Piter, 2009. – 398 s.
2. *Bondarchuk O.I.* Sotsialno-psihologichni chinniki motivatsii profesijnogo vdoskonalennya osobistosti kerivnih kadriv osviti: nauk. – metod. posibnik / O.I. Bondarchuk, M.Y. Borishevskiy, V.A. Semichenko, ta In. – K.: Logos, 2005. – Rozd. 2. – S. 38–87.
3. *Vyigotskiy L.S.* Pedagogicheskaya psihologiya / Vyigotskiy L.S. [red. V.V. Davyidov]. – Moskva: Pedagogika, 1991. – 480 s.
4. *Darguzhieva S.M.* Formirovanie tsennostnyih orientatsii v mladshem shkolnom vozdaste [Elektronnyiy resurs] / S.M. Darguzhieva, E.K. Abdiraimova // Nauchno-metodicheskiy elektronnyiy zhurnal «Konsept». – 2016. – T. 50. – S. 77–83. – Rezhim dostupa: <http://e-koncept.ru/2016/76659.htm>.
5. *Kiryakova A.V.* Orientatsiya shkolnikov na sotsialno-znachimyye tsennosti: dis. ... d-ra ped. nauk / A. V. Kiryakova. – Sankt-Peterburg, 1991. – 407 s.
6. *Kormilo O.* Vivchennya tsinnisnoi sferi molodshogo shkolyara yak sub'yekta uchbovoi diyalnosti v umovah suchasnoi pochatkovoї osviti / O. Kormilo // Psihologiya osobistosti. – 2013. – № 1. – S. 121–129.
7. *Kratki psihologicheskii slovar-hrestomatiya* / pod red. K.K. Platonova. – M., 1974. – 134 s.
8. *Leontev A. N.* Problemi razvitiya psihiki / A.N. Leontev. – M.: MGU, 1979. – 575 s.
9. *Nemov R.S.* Psihologiya / R.S. Nemov. – M: Vlados: Prosveschenie, 1994. – T.2. – 496 s.
10. *Ostapenko G.S.* Psihologicheskaya diagnostika i psihologo-pedagogicheskoe soprovozhdenie stanovleniya lichnostnogo opyita mladshih shkolnikov / G.S. Ostapenko, G.V. Samuseva // Mir psihologii. – 2008. – № 3. – s.167–171.
11. *Sayko V.D.* Tsennostnyie orientatsii detey pri perehode v mladshii shkolnii i podrostkovii vozrast / V.D. Sayko // Voprosyi psihologii. – 1986. – № 2. – S. 67–74.

12. *Titarenko A. I. Moralnie tsennosti i lichnost / A. I. Titarenko, B. O. Nikolaichev. – Moskva: MGU, 1994. – 176 s.*

Лукьяненко М. Н. Развитие ценностной сферы младшего школьника. В статье отражены результаты теоретического анализа проблемы формирования ценностных ориентаций младшего школьника. Освещены психологическую сущность и соотношение понятий «ценности» и «ценностные ориентации», проанализированы условия формирования ценностных ориентаций и их место в структуре личности младшего школьника. В центре внимания автора находится освещения проблемы генезиса ценностной сферы личности и определения сенситивного периода для ее становления. В работе отражена динамика развития ценностных ориентаций детей младшего школьного возраста.

Ключевые слова: ценность, ценностные ориентации, личность, формирование ценностей, младший школьник, ведущая деятельность, новообразования, сенситивность, интериоризация, екстериоризация.

Maryna Lukianenko. Development of the value sphere of junior schoolboy. The article presents the results of theoretical analysis of the problem of formation of value orientations of the junior pupil. The psychological essence and correlation of concepts of "values" and "value orientations" are analyzed, the conditions of formation of value orientations and their place in the structure of the personality of the junior pupil are analyzed. In the center of attention of the author, there is an overview of the problem of the genesis of the value sphere of the individual and the definition of a sensitivist period for its formation. The paper reflects the dynamics of the development of value orientations for children of junior school age.

Keywords: value, value orientations, personality, formation of values, junior schoolboy, leading activity, neoplasms, sensitivities, internalizations, exteriorization.

Відомості про автора:

Лук'яненко Марина Миколаївна – аспірант кафедри психології і педагогіки, асистент кафедри практичної психології факультету педагогіки і психології НПУ ім. М.П. Драгоманова, м. Київ, Україна, Lukianenko.Marina@ukr.net

Information about the author:

Lukianenko M. M. – post-graduate student of the Department of Psychology and Pedagogy, assistant of the Department of Practical Psychology of the Faculty of Pedagogy and Psychology of the National Pedagogical Dragomanov University, Kiev, Ukraine, Lukianenko.Marina@ukr.net

Статтю подано до друку 07.05.2018.

УДК 316.47.37.018.32

© М. В. Кормишев, 2018

М. В. Кормишев (м.Слов'янськ)

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ВЗАЄМОДІЇ З ОДНОЛІТКАМИ В УМОВАХ ПСИХІЧНОЇ ДЕПРИВАЦІЇ

Кормишев М. В. Психологічні особливості розвитку взаємодії з однолітками в умовах психічної депривації. У статті досліджується проблема взаємодії з однолітками вихованців школи – інтернату. Дослідження психологів показують, що у вихованців інтернатних закладів спостерігаються значні відхилення в розвитку особистості та системі стосунків до світу та до інших людей. Таким чином, у вихованців школи – інтернату не формується прагнення до ділової співпраці з людьми, а також, в спілкуванні не проявляється пізнавальна активність та